

ВІДГУК

офіційного опонента Білик Вікторії Вікторівни,
доктора економічних наук, професора, кафедри освітнього і
соціокультурного менеджменту та соціальної роботи Черкаського
національного університету імені Богдана Хмельницького,
на дисертаційну роботу *Канюки Володимира Сергійовича*
на тему: «Ділова репутація бізнесу як складова європейської інтеграції
України», подану на здобуття ступеня доктора філософії
в галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки
за спеціальністю 051 – Економіка

Аналіз дисертації Канюки Володимира Сергійовича дає підстави для формулювання наступних узагальнених висновків щодо актуальності теми, логіки дослідження, послідовності подання матеріалу і обґрунтування рекомендацій, наукової новизни, практичного значення результатів дослідження.

Актуальність теми дослідження

Актуальність теми дослідження не викликає сумнівів та зумовлена сукупністю сучасних економічних, соціальних та інституційних викликів, що постали перед Україною в умовах реалізації євроінтеграційного курсу держави. На сучасному етапі розвитку економіки ділова репутація перестає бути виключно характеристикою окремого суб'єкта господарювання та набуває значення стратегічного нематеріального активу, який визначає рівень довіри до бізнесу, його конкурентоспроможність, інвестиційну привабливість, стійкість до кризових явищ і здатність ефективно функціонувати в умовах динамічних змін зовнішнього середовища.

Особливого значення проблема формування та розвитку ділової репутації набуває в контексті набуття Україною статусу країни-кандидата на вступ до Європейського Союзу та поступового впровадження європейських норм і стандартів ведення бізнесу. Сучасні вимоги європейського економічного простору передбачають не лише дотримання законодавчих норм, а й забезпечення високого рівня корпоративної відповідальності, прозорості управлінських процесів, етичності ділової поведінки, відкритості взаємодії зі стейкхолдерами та впровадження принципів сталого розвитку. За таких умов саме ділова репутація стає одним із ключових критеріїв оцінювання надійності бізнесу та його готовності до інтеграції в європейські ринки.

Водночас повномасштабна війна та необхідність післявоєнного відновлення економіки України висувають нові вимоги до функціонування вітчизняного бізнесу. Для забезпечення ефективної співпраці з міжнародними партнерами, залучення іноземних інвестицій, участі у програмах відбудови та інтеграції до європейських виробничих і логістичних ланцюгів українським

підприємствам необхідно формувати та підтримувати позитивну ділову репутацію, яка виступає важливою передумовою зміцнення довіри з боку інвесторів, споживачів, державних інституцій та міжнародних організацій.

Актуальність дослідження посилюється також недостатнім рівнем наукового опрацювання питань взаємозв'язку ділової репутації бізнесу та процесів європейської інтеграції України. Незважаючи на значну кількість праць, присвячених проблематиці корпоративної репутації, іміджу, брендингу та управління нематеріальними активами, питання визначення ролі ділової репутації як чинника євроінтеграційного поступу держави, оцінювання її впливу на конкурентоспроможність українського бізнесу та розроблення механізмів її розвитку в умовах повоєнного відновлення залишаються недостатньо дослідженими та потребують подальшого наукового обґрунтування.

Наведені аргументи підкреслюють актуальність, своєчасність та затребуваність наукового дослідження, яке здійснив Канюка Володимир Сергійович на тему «Ділова репутація бізнесу як складова європейської інтеграції України».

Актуальність теми дисертації підтверджується також і тим, що дослідження проводились у межах тематики науково-дослідних робіт Черкаського державного технологічного університету:

«Теорія і практика сталого розвитку: держава, бізнес, громада» (номер державної реєстрації 0120U104957, 12.2020-12.2023 рр.), в ході виконання якої дисертантом розкрито детермінований зв'язок між діловою репутацією та соціальною відповідальністю; розширено класифікацію функцій ділової репутації;

«Смарт-спеціалізація та інноваційна парадигма розвитку національної економіки: пріоритети та перспективи» (номер державної реєстрації 0121U114146, 12.2021-12.2024 рр.), в процесі виконання якої дисертантом запропоновано аналітичний інструментарій оцінювання складових ділової репутації українського бізнесу та факторів, що впливають на їх динаміку;

«Економіка та суспільство: сталий, інноваційний, цифровий розвиток» (номер державної реєстрації 0125U001426, 03.2025-03.2028 рр.), в рамках якої дисертантом обґрунтовано роль міжнародних рейтингів як стратегічного інструменту формування ділового середовища та репутації національних економік; визначено ключові критерії відбору надійних систем рейтингування; встановлено детермінований зв'язок між позиціями країни у глобальних рейтингах та діловою репутацією національних бізнес-структур.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність та академічна доброчесність

Ознайомлення зі змістом дисертації Канюки Володимира Сергійовича, основними працями, опублікованими за темою роботи, дає підстави

констатувати, що сформовані автором наукові положення, висновки і рекомендації характеризуються достатнім рівнем достовірності та наукової обґрунтованості.

Теоретичною основою дисертації слугують положення економічної теорії, теорії організаційного управління, корпоративного та стратегічного менеджменту, концепцій сталого розвитку і цифрової трансформації економіки. Нормативне забезпечення дослідження сформовано на основі законодавчих і нормативно-правових актів України, документів Європейського Союзу, а також міжнародних стандартів і рекомендацій у сферах корпоративного управління, сталого розвитку, забезпечення прозорості бізнес-процесів, цифрової безпеки та захисту прав стейкхолдерів. Інформаційно-емпіричну базу дисертації складають статистичні матеріали Державної служби статистики України, аналітичні та статистичні дані міжнародних організацій, результати міжнародних і національних рейтингів та індексів, зокрема Business Ready, IMD World Competitiveness Index, Index of Economic Freedom, Corruption Perceptions Index, Country RepTrak, Global Soft Power Index, Global RepTrak 100, MERCO та рейтингу «Репутаційні АКТИВісти». У роботі також використано аналітичні звіти консалтингових і рейтингових агенцій, інформацію офіційних вебресурсів компаній, а також результати власних досліджень і узагальнень автора.

Представлене на захист дослідження спирається на критичне опрацювання наукових публікацій українських та іноземних авторів, на ґрунтовний аналіз сучасних наукових підходів вітчизняних і зарубіжних вчених до вирішення проблем у сфері корпоративної та ділової репутації бізнесу (кількість опрацьованих джерел інформації в дисертації становить 235 одиниць).

Об'єкт, предмет та мета роботи логічно пов'язані. Об'єктом дослідження є процес розвитку ділової репутації бізнесу як складової європейської інтеграції національної економіки. Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і прикладних аспектів розвитку ділової репутації бізнесу як важливої складової європейської інтеграції економіки України.

Методологічний апарат дослідження представлений необхідними складовими наукового пошуку. Дисертантом обґрунтовано актуальність, зважено сформульовано мету і окреслено завдання дослідження, успішне розв'язання яких зумовлено виваженням добром та кваліфікованим застосуванням сучасних методів дослідження. На відповідних етапах роботи автор використовує: методи теоретичного узагальнення, аналізу та синтезу – для дослідження сутності ділової репутації бізнесу, узагальнення наукових підходів до її трактування та визначення особливостей її трансформації в умовах воєнної та євроінтеграційної трансформації економіки; історико-логічний метод – для періодизації еволюції інституційних контурів корпоративної репутації в ЄС та ролі ділової репутації українського бізнесу в процесі євроінтеграції України; системний та інституційний підходи – для

дослідження взаємозв'язку між міжнародною репутацією держави, інституційним середовищем та діловою репутацією бізнесу; порівняльний аналіз – для дослідження глобальних тенденцій розвитку репутації; рейтинговий та інтегральний підходи – для оцінювання корпоративної репутації та ділової репутації бізнесу; статистичний та економічний аналіз – для встановлення динаміки міжнародних репутаційних рейтингів України, репутаційних індикаторів тенденцій розвитку репутації провідних компаній світу та українського бізнесу; структурно-логічний метод – для розробки системи стратегічних пріоритетів розвитку ділової репутації українського бізнесу, визначення елементів механізму її розвитку в повоєнний період та обґрунтування напрямів підвищення її рівня в умовах євроінтеграції України; метод узагальнення – для формулювання висновків і обґрунтування положень наукової новизни дослідження.

Дисертаційна робота за своїм змістом відповідає тематиці, обраної для дослідження, а також обумовленим завданням. Структурно дисертація складається з анотацій, вступу, трьох розділів (кожен з яких присвячений ключовим питанням ділової репутації бізнесу), а також висновків, переліку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 256 сторінки, з яких основний текст викладено на 172 сторінках.

Перший розділ дисертації присвячено обґрунтуванню теоретичних аспектів та передумов формування ділової репутації бізнесу як складової європейської інтеграції економіки України. Автор роботи досліджує теоретичні засади формування ділової репутації бізнесу, розкриває її економічну сутність, складові та фактори формування (підрозділ 1.1); обґрунтовує роль ділової репутації бізнесу в процесах європейської інтеграції України та визначає її функціональне значення в умовах трансформації національної економіки (підрозділ 1.2); систематизує методичні підходи до оцінювання ділової репутації бізнесу, узагальнює їх переваги та обмеження, а також визначає можливості використання міжнародних рейтингів та індексів у дослідженні репутаційних процесів (підрозділ 1.3).

У другому розділі дисертації здійснено діагностику рівня ділової репутації українського бізнесу. За результатами дослідження проаналізовано позиції України та українського бізнесу в міжнародних рейтингах та індексах, що характеризують інституційне середовище формування ділової репутації, а також визначено тенденції його трансформації в умовах європейської інтеграції (підрозділ 2.1); досліджено складові ділової репутації українського бізнесу, виявлено особливості формування репутаційного капіталу провідних вітчизняних компаній та визначено ключові чинники репутаційного лідерства в сучасних умовах (підрозділ 2.2); проведено діагностику достатності нормативного підґрунтя для підвищення рівня ділової репутації бізнесу, оцінено відповідність національного законодавства сучасним інституційним вимогам Європейського Союзу та виявлено основні проблеми нормативного забезпечення репутаційного розвитку українського бізнесу (підрозділ 2.3).

У третьому розділі дисертації обґрунтовано теоретико-прикладні засади

розвитку ділової репутації українського бізнесу в умовах повоєнного відновлення та євроінтеграційної трансформації економіки. Автор досліджує сучасні світові та європейські тенденції розвитку ділової репутації бізнесу, визначає ключові чинники формування репутаційного капіталу та узагальнює кращі міжнародні практики репутаційного менеджменту (підрозділ 3.1); систематизує стратегічні пріоритети розвитку ділової репутації українського бізнесу в повоєнний період, обґрунтовує їх взаємозв'язок із національними, корпоративними, інтеграційними та наднаціональними інтересами (підрозділ 3.2); розробляє механізм розвитку ділової репутації українського бізнесу, визначає його структурні елементи, інструменти реалізації та напрями адаптації бізнес-практик до європейських стандартів ведення господарської діяльності (підрозділ 3.3).

Анотація дисертації в повній мірі відображає структуру, основні положення та висновки дослідження.

Таким чином, вивчення змісту дисертаційної роботи підтверджує достатній рівень обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, які виносяться на захист. Дисертаційна робота має логічну структурну побудову, її зміст повною мірою розкриває тему наукового дослідження. Між розділами та підрозділами роботи є належний взаємозв'язок, всі розділи містять рисунки, таблиці, посилання на літературні джерела. Наведені в роботі дані підтверджені в ході дослідження.

Порушення академічної доброчесності в роботі Канюки В.С. не виявлено, є посилання на відповідні джерела інформації, дотримано норми законодавства про авторські права.

Повнота відображення висновків і пропозицій в опублікованих дисертантом працях

Висновки, практичні рекомендації та елементи наукової новизни дисертаційної роботи знайшли повне відображення в 15 наукових працях (загальний обсяг – 6,8 д.а., з яких дисертанту належить 6,25 д.а.). У складі наукових публікацій: п'ять статей у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України, десять публікацій у збірниках науково-практичних конференцій різного рівня, які проходили в Україні та Естонії.

Докладне ознайомлення з дисертацією і публікаціями показало їх відповідність за сутністю і рівнем наукової новизни вимогам, встановленим до дисертацій і публікацій на здобуття ступеня доктора філософії. Характер видань, зміст і оформлення наукових праць відповідає вимогам щодо забезпечення відповідності висвітлення отриманих результатів дисертаційної роботи, поданої до захисту на здобуття ступеня доктора філософії.

Дисертаційна робота написана науковим стилем, відповідно до чинних вимог, текст роботи відображає логіку дослідження, містить обґрунтовані висновки та рекомендації. Висновки та результати дослідження конкретні та

достатньо аргументовані.

Новизна наукових положень дисертації

Наукова новизна одержаних результатів полягає у поглибленні теоретико-методичних засад формування та розвитку ділової репутації бізнесу, удосконаленні наукових підходів до дослідження її ролі в процесах європейської інтеграції та розробленні науково-практичних рекомендацій щодо підвищення рівня ділової репутації українського бізнесу в умовах повоєнного відновлення економіки України.

До наукових здобутків дисертанта, які відбивають необхідний рівень новизни результатів дослідження, слід віднести:

1. Поглиблення теоретичних засад дослідження ділової репутації шляхом формування цілісної міждисциплінарної концепції її дослідження та уточнення економічного змісту ділової репутації бізнесу як динамічного комплексу оцінок і очікувань стейкхолдерів, стратегічного нематеріального активу та важливого інституційного чинника інтеграції українського бізнесу до європейського економічного простору (с. 28-41).

2. Обґрунтування функціональної ролі ділової репутації бізнесу в системі євроінтеграційних трансформацій економіки України через визначення її функцій, а також встановлення інституційних контурів її формування у правовому полі Європейського Союзу, сформованих сукупністю вимог до прозорості, підзвітності, доброчесності, корпоративного управління, сталого розвитку, цифрової безпеки та захисту прав стейкхолдерів (с. 48-62).

3. Удосконалення методичного підходу до оцінювання ділової репутації бізнесу, який ґрунтується на інтеграції якісних, кількісних та рейтингових методів аналізу і передбачає системне використання міжнародних та національних рейтингів та індексів для комплексного оцінювання репутаційних характеристик бізнесу й тенденцій репутаційного розвитку (с. 63-81).

4. Розвиток методичних засад діагностування умов формування ділової репутації бізнесу через врахування взаємозв'язку між міжнародною репутацією держави, характеристиками інституційного середовища та рівнем ділової репутації національного бізнесу, що передбачає використання міжнародних рейтингів та індексів для оцінювання економічної свободи, конкурентоспроможності, сприйняття корупції, міжнародної довіри та репутації держави з метою виявлення тенденцій трансформації бізнес-середовища та їх впливу на формування репутаційного капіталу українських підприємств (с. 82-96).

5. Удосконалення підходу до структурування складових ділової репутації українського бізнесу в умовах повномасштабної війни та європейської інтеграції шляхом використання результатів національного рейтингу репутаційних лідерів та комплексного аналізу публічної інформації, розміщеної на офіційних вебресурсах компаній, що забезпечило виявлення

нових репутаційних драйверів і обґрунтування зростання значущості антикризової стійкості, безперервності діяльності, підтримки критичної інфраструктури, обороноздатності держави та корпоративної соціальної відповідальності в структурі сучасної ділової репутації бізнесу (с. 100-117).

5. Розвиток технології діагностування достатності нормативного підґрунтя для формування та розвитку ділової репутації бізнесу, яка базується на оцінюванні рівня нормативного забезпечення прозорості бізнес-середовища, стабільності регулювання, відповідальності бізнесу за сталий розвиток, цифрової безпеки та цифрової довіри (с. 118-133).

6. Систематизацію стратегічних пріоритетів розвитку ділової репутації українського бізнесу в умовах повоєнного відновлення економіки та європейської інтеграції на основі врахування інтересів основних груп стейкхолдерів і сучасних викликів розвитку, що дало підстави виокремити національні, корпоративні, інтеграційні та наднаціональні пріоритети, спрямовані на забезпечення репутаційної стійкості, прозорості діяльності, відповідності європейським цінностям та зміцнення позицій українського бізнесу на міжнародних ринках (с. 151-167).

7. Розроблення механізму розвитку ділової репутації українського бізнесу, структурними елементами якого визначено цільовий, суб'єктно-об'єктний, нормативно-інституційний, інструментальний, комунікаційний, аналітичний та результативний блоки. Механізм передбачає використання інструментів державного регулювання, корпоративного управління, цифрової трансформації, ESG-орієнтованого розвитку та взаємодії зі стейкхолдерами з метою зміцнення конкурентних позицій українського бізнесу в європейському економічному просторі (с. 168-179).

Викладене вище дозволяє зробити позитивний висновок щодо наукового рівня всіх висунутих до захисту положень дисертації.

Значення результатів дисертації для науки і практики

Наукові результати, отримані дисертантом, мають значення для української науки і практики.

Наукове значення результатів дисертаційної роботи полягає у подальшому розвитку теоретико-методичних засад дослідження ділової репутації бізнесу як складової європейської інтеграції України, удосконаленні методичних підходів до її оцінювання та діагностування умов формування, а також у розробленні науково-практичних рекомендацій щодо розвитку ділової репутації українського бізнесу в умовах повоєнного відновлення економіки та адаптації до інституційних вимог Європейського Союзу.

Практичні рекомендації, що містяться в дисертації, впроваджено в діяльність:

Управління освіти і науки Черкаської обласної державної адміністрації (довідка № 9305/02/11-01-31 від 07.04.2026 р.);

Департаменту «Центр надання адміністративних послуг» Черкаської

міської ради (довідка № б/н від 07.04.2026 р.):

Черкаської філії ТОВ «Газорозподільні мережі України» (довідка № ЧкФ/100/13.01-Вих-2374-26 від 09.04.2026 р.);

ТОВ «Черкаський завод з утилізації та переробки шин «КРИХТА» (довідка № 10-05/601 від 04.03.2026 р.).

Положення та рекомендації дисертаційної роботи знайшли практичне застосування в навчальному процесі Черкаського державного технологічного університету Міністерства освіти і науки України (довідка № 509/03-12/12.01 від 10.04.2026 р.).

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Незважаючи на загальну позитивну оцінку викладених у дисертації положень, висновків і рекомендацій, наукове дослідження містить певні дискусійні положення та зауваження:

1. У дисертаційній роботі запропоновано авторське визначення ділової репутації бізнесу, яке характеризується комплексністю та високим рівнем теоретичного узагальнення (с. 38-39). Водночас подальшого уточнення потребують окремі аспекти категоріально-понятійного апарату дослідження, зокрема співвідношення понять «ділова репутація» та «репутаційний капітал». Більш чітке розмежування їх змісту дозволило б уникнути можливих змістових перетинів, посилити логічну цілісність теоретичних положень роботи та підвищити рівень формалізації запропонованих методичних підходів.

2. Проведений автором бібліометричний аналіз публікацій бази даних Scopus є інформативним та дозволяє сформулювати уявлення про сучасний стан наукових досліджень проблематики ділової репутації (с. 41-48). Разом із тим певний науковий інтерес становило б більш детальне висвітлення критеріїв відбору та опрацювання джерельної бази дослідження, а також обговорення можливих обмежень використання міжнародних наукометричних баз даних для відображення регіональних і національних наукових напрацювань з означеної проблематики.

3. Значний інтерес становить запропонована автором технологія діагностування достатності нормативного підґрунтя ділової репутації бізнесу, розроблення якої свідчить про проведення масштабної аналітичної роботи з дослідження національного та європейського нормативно-правового забезпечення у відповідній сфері (с. 118-134). Разом із тим перспективним напрямом подальшого розвитку запропонованого підходу може стати його подальша формалізація шляхом запровадження кількісних критеріїв оцінювання та шкали інтерпретації результатів, що сприятиме підвищенню рівня відтворюваності методики, розширенню можливостей порівняльного аналізу та моніторингу змін у часовому вимірі.

4. Проведений автором аналіз міжнародних рейтингів та індексів переконливо демонструє зміни в позиціонуванні України на міжнародній

арені (с. 82-96). Водночас доцільним видається більш глибоке дослідження структурних змін міжнародної репутації України в довоєнний та воєнний періоди з акцентом на складові, які продемонстрували найбільшу позитивну або негативну динаміку. Такий підхід сприяв би поглибленню діагностики чинників впливу на ділову репутацію українського бізнесу в умовах євроінтеграційних трансформацій.

5. У дисертації наведено ґрунтовний аналіз динаміки показників зовнішньої торгівлі між Україною та країнами Європейського Союзу (с. 96-100), який переконливо демонструє посилення економічних зв'язків у межах євроінтеграційних процесів. Разом із тим аналітична складова дослідження могла б бути додатково посилена шляхом більш детального обґрунтування впливу виявлених тенденцій у зовнішній торгівлі на формування та розвиток ділової репутації українського бізнесу. Зокрема, науковий інтерес становило б встановлення взаємозв'язку між активністю та результативністю економічної співпраці України з ЄС і репутаційними позиціями вітчизняних підприємств у європейському економічному просторі. Такий підхід дозволив би більш повно розкрити вплив зовнішньоекономічних процесів на формування репутаційних переваг українського бізнесу на європейському ринку.

Зазначені недоліки загалом не знижують цінності дисертації Канюки Володимира Сергійовича, однак є підставою для обговорення в дискусійному порядку під час захисту дисертації. В цілому дисертаційна робота залишає позитивне враження, а відмічені дискусійні положення і окремі недоліки не зменшують ні її наукового, ні практичного значення. Робота містить всі необхідні елементи наукового аналізу, є результатом дослідження, яке сприятиме подальшому розвитку теорії та методології економічної науки.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Канюки В.С. на тему «Ділова репутація бізнесу як складова європейської інтеграції України» є цілісною, завершеною, самостійною науковою працею. У результаті вирішення поставлених теоретичних, методичних та прикладних завдань в дисертаційній роботі одержано положення і висновки, яким властиві ознаки наукової новизни. Тему дисертаційної роботи розкрито в повному обсязі, поставлені завдання вирішено, мету досягнуто, що дозволило отримати нові та відносно нові наукові результати дослідження, які мають теоретичне значення та практичну цінність.

За змістом, науково-теоретичною і практичною значущістю дисертація Канюки В.С. відповідає вимогам пп. 6-8 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України №44 від 12 січня 2022 р. та основним положенням «Вимог до оформлення дисертації»

(затверджених наказом Міністерства освіти і науки України №40 від 12 січня 2017 р.), а її автор, Володимир Сергійович Канюка, за результатами захисту основних наукових положень дисертаційної роботи заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 Економіка.

Офіційний опонент:

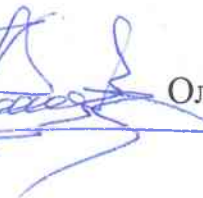
завідувач кафедри освітнього і соціокультурного
менеджменту та соціальної роботи
Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького
Міністерства освіти і науки України,
доктор економічних наук, професор

Вікторія БІЛИК

Підпис д.е.н., професора Вікторії Вікторівни БІЛИК засвідчую

Проректор з наукової, інноваційної та
міжнародної діяльності Черкаського
національного університету імені Богдана
Хмельницького

Олександр СПРЯГАЙЛО